

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено
Вченою радою
Запорізького національного університету
протокол № 1/2022 2022 р.
Голова Вченої ради, ректор
 М. О. Фролов

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ЄВРОПІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Укладач:

Горло Н. В., професор кафедри політології, доктор політичних наук, доцент

Погоджено:

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

Зав. відділу аспірантури і докторантури

 Г. М. Васильчук
 О. О. Каганов
 О. П. Сфіменкова

Запоріжжя 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна, вечірня, заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	вибіркова	
		Цикл професійної підготовки	
Змістових модулів – 10	Спеціальність <u>052 Політологія</u>	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180		2-й	
Освітньо-наукова програма <u>Політологія</u>		Лекції 48 год.	
		Практичні 0 год.	
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота	
		132 год.	
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення аспірантів знаннями про мету і форми транскордонного співробітництва в Європі як засіб реалізації інтеграційної політики Європейського Союзу та участь у ньому регіонів України, а також визначення перспектив її участі в контексті євроінтеграційного курсу української влади.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Транскордонне співробітництво в Європі» є: сформулювати у аспірантів уявлення про регіон як важливого актора сучасних міжнародних відносин; євро регіонів як особливо соціально-політичну систему; сутність та види транскордонного співробітництва; передумови виникнення транскордонного співробітництва в Європі; правові норми ЄС та національного рівня щодо транскордонного співробітництва; механізм утворення та функціонування євро регіонів; сутність концепції «Європа регіонів»; зміст горизонтального та вертикального виміру концепції; напрями транскордонного співробітництва – економічний, соціальний, туристично-рекреаційний; передумови участі українських регіонів у транскордонному співробітництві; зміст вітчизняного законодавства з питань транскордонного співробітництва; напрями

діяльності єврореґонів, утворених на кордонах з країнами Європейського Союзу, а також Білорусі та Російської Федерації; перспективи участі українських регіонів у транскордонному співробітництві в ЄС у контексті євроінтеґраційного курсу України; ризики транскордонного співробітництва.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей** і **програмних результатів навчання**:

Програмні компетентності	
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових та комплексних ідей
ЗК2	Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях
ЗК5	Здатність діяти на основі морально-етичних норм і стандартів професійної поведінки науковців і викладачів, дотримуватися принципів академічної доброчесності
ЗК6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел; використання інформаційно-комунікаційних технологій у дослідницькій та викладацькій діяльності
ЗК8	Здатність до започаткування, планування та проведення наукових досліджень на відповідному рівні, із забезпеченням якості виконуваних робіт, дотримання правил безпеки та бережливого ставлення до навколишнього середовища
ЗК14	Здатність працювати автономно; планувати та управляти своїм часом
СК02	Здатність до засвоєння нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології, володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.
СК03	Здатність до розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів
СК05	Здатність до розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні
СК06	Здатність до вироблення стратегій діяльності політичних акторів та суб'єктів політики на національному, регіональному та локальному рівнях політики
СК07	Здатність досліджувати динаміку політичного розвитку на глобальному та локальному рівнях в контексті євроінтеґраційних та дезінтеґраційних процесів.
Програмні результати навчання	
ПРН7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній

	діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
ПРН8	Започаткувати, планувати, проводити та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження, що дає можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання; відповідати за якість проведених досліджень та достовірність їх результатів
ПРН11	Здійснювати пошук, оброблення та аналіз наукової інформації, її систематизацію та узагальнення; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у дослідницькій та викладацькій діяльності
ПРН15	Розуміти морально-етичні норми і стандарти професійної поведінки науковця та викладача; принципи академічної доброчесності та дотримуватися їх у науковій та викладацькій діяльності
ПРН16	Виявляти та вирішувати проблеми, самостійно приймати обґрунтовані рішення, забезпечувати їх виконання; здійснювати планування та управління своїм часом; демонструвати ініціативність, лідерство та автономність у професійній та науковій діяльності.
ПРН19	Демонструвати знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології, володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки
ПРН20	Розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів
ПРН22	Розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати широкий спектр політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні
ПРН23	Розробляти стратегії діяльності політичних акторів та суб'єктів політики на національному, регіональному та локальному рівнях політики
ПРН24	Здійснювати дослідження динаміки політичного розвитку на глобальному та локальному рівнях у контексті євроінтеграційних та дезінтеграційних процесів

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади транскордонного співробітництва

Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма міжнародної співпраці.

Прикордонне (транскордонне) співробітництво як різновид міжнародного співробітництва регіонів. Мета транскордонного співробітництва – зміцнення економічних та соціокультурних зв'язків між суміжними (прикордонними) регіонами двох або кількох сусідніх держав і створення єдиної соціально-економічної системи з метою більш прискореного розвитку регіонів. Чинники впливу транскордонного співробітництва на інтенсифікацію регіонального розвитку.

Тема 2. Види транскордонного співробітництва.

Форми міжнародного співробітництва, в яких беруть участь регіони: діяльність зарубіжних представництв; підписання договорів з зарубіжними партнерами; участь у роботі міжнародних організацій (ЮНЕСКО, Конгрес місцевих і регіональних влад, що діє в рамках Ради Європи). Діяльність Ради Баренцевого моря. Співробітництво міст-побратимів. Співробітництво суміжних прикордонних регіонів та співпраця віддалених регіонів. Види транскордонного співробітництва за напрямками – економічне, соціальне, рекреаційно-туристичне.

Модуль 2. Регіон як суб'єкт транскордонного співробітництва.

Тема 3. Регіони як суб'єкти транскордонного співробітництва.

Регіон як центральна категорія політичної регіоналістики. Підходи до визначення поняття «регіон» в «Хартії регіоналізму» (1988 р.). Геополітичне, культурно-філософське, географічне, юридичне розуміння регіону. Політологічне визначення регіону. Регіональна проблема і її виміри: політичний, економічний, культурний. Рівні наукового дослідження регіону. Методологічні підходи політичної регіоналістики. Сутність політико-географічного і геополітичного підходів, їх значення для регіональних досліджень. Теорія «держава-контейнер влади» Гідденса-Тейлора. Політико-історичний підхід і теорія «єдиного поля» С. Джонса. Соціально-політичний підхід і теорія «локального оптимуму» Б. Родомана.

Тема 4. Єврорегіон як соціально-політична система.

Єврорегіон (європейський транскордонний регіон) – соціально-економічна система, що займає частину територій двох або кількох сусідніх держав і характеризується певною єдністю природної першооснови та/або розселення, трудових і культурно-побутових зв'язків населення, єдністю господарства та інфраструктури, а також нерідко історичних, етнічних і культурних традицій. Правові підстави утворення єврорегіонів та правовий статус єврорегіонів. Мережа єврорегіонів в Європі. Значення мережевого підходу до вивчення транскордонного співробітництва.

Модуль 3. Історія транскордонного співробітництва в ЄС.

Тема 5. Передумови виникнення та історія транскордонного співробітництва в Європі.

Географія транскордонних регіонів у Європі. Передумови співпраці суміжних прикордонних регіонів та віддалених регіонів. Історія економічних зв'язків між регіонами Європи. Співробітництво регіонів в рамках Європейського товариства вугілля і сталі. Вплив правового статусу, рівня економічного розвитку та культурно-ментальних особливостей населення прикордонних регіонів на участь у транскордонному співробітництві.

Тема 6. Рада Європи та транскордонне співробітництво.

Рада Європи ЄС як координаційний орган транскордонного співробітництва. Заходи Ради Європи щодо усунення перешкод на шляху транскордонного співробітництва. Правова сфера: надання територіальним общинам або властям необхідних повноважень, в тому числі щодо укладення угод про

транскордонного співробітництва, в межах, які чітко визначені законом, а також з врахуванням відповідних ресурсів, зокрема фінансових. Спрощення процедур набуття органами транскордонного співробітництва правосуб'єктності та проведення відповідних консультацій для вивчення впливу національного законодавства на розвиток співробітництва. Сфера інформаційної політики, навчання та інституційного діалогу: організація регулярних чи тимчасових консультацій консультації з компетентними органами сусідніх країн з питань, що становлять спільний інтерес, для винайдення спільних рішень. Оцінка діяльності Ради Європи.

Модуль 4. Правові основи транскордонного співробітництва.

Тема 7. Норми права Європейського Союзу щодо транскордонного співробітництва.

Європейська рамкова конвенція про прикордонне співробітництво територіальних співтовариств і влад 1980 р. (Мадридська конвенція). Додатковий протокол до Мадридської конвенції (1995 р.). «Хартія регіоналізму» (1988 р.). СНД – закон «Про регіони прикордонного співробітництва» (1996 р.). Міжнародні федеративні, регіональні правові акти. На рівні держав – спільні декларації і міжурядові угоди. Оцінка європейського законодавства щодо транскордонного співробітництва.

Тема 8. Національне законодавство щодо транскордонного співробітництва.

Особливості участі у транскордонному співробітництві регіонів унітарних та федеративних держав. Поділ сучасних федерацій на три групи в залежності від об'єму прав, які надаються регіонам у зовнішній політиці: федерації, де за Конституцією тільки федеральний центр проводить зовнішні відносини; федерації, де суб'єкти мають деякі права в сфері міжнародної діяльності при попередньому контролі з боку національних адміністрацій; федерації, де Конституції визнають за суб'єктами певні повноваження в області міжнародних відносин.

Модуль 5. Нормативно-правова документація та механізм функціонування єврорегіонів.

Тема 9. Типова угода та типовий статут об'єднання єврорегіонального співробітництва .

Нормативні документи міжрегіональної співпраці: сутність і структура. Типова угода про регіональну співпрацю. Типова угода про утворення об'єднання єврорегіонального співробітництва. Типовий статут об'єднання єврорегіонального співробітництва. Механізм укладення та підписання угод і статуту.

Тема 10. Інституційне забезпечення функціонування єврорегіонів.

Сутність та функції інститутів, які здійснюють управління єврорегіоном. Перший варіант – домовленість сторін про створення спільного органу згідно із законодавством однієї з двох (трьох або більше) держав, де знаходяться задіяні до ТКС органи влади (громади). Другий варіант – створення органу

трансграничного співробітництва, правовий статус якого спільно визначається всіма його потенційними партнерами, а не одноосібним рішенням (чи законодавчим процесом) однієї країни. Діяльність двосторонніх координаційних рад по прикордонному співробітництву.

Тема 11. Досвід Європейського об'єднання територіального співробітництва з обмеженою відповідальністю ТИСА.

ТИСА – трансграничний проєкт, створений з суміжних регіонів України та Угорщини. Потенціал залучення технічної та фінансової допомоги ЄС для реалізації комплексних інфраструктурних реформ. Отримання безпосередньо з ЄС значних грантових ресурсів для вирішення локальних проблем регіону. Діяльність ЄОТС ТИСА - відповідність як пріоритетам державної політики України в сфері трансграничного співробітництва в цілому, так і першометі Закарпаття стосовно сталого розвитку ТКС із партнерами з сусідньої Угорщини у формі ЄОТС.

Модуль 6. Види трансграничного співробітництва в ЄС в рамках реалізації концепції «Європа регіонів».

Тема 12. Сутність концепції «Європа регіонів».

Причини появи концепції «Європа регіонів». Механізм, форми і мотивація міжрегіонального співробітництва в Європейському Союзі. Організаційно-правове регулювання міжрегіонального співробітництва в ЄС через програми ІНТЕРРЕГ. Перешкоди розвитку міжрегіонального співробітництва. Вплив регіональної влади на процес трансформації національних інститутів. Форми участі регіонів у процесі прийняття рішень на наднаціональному рівні. Статус і функції Комітету регіонів. Принцип субсидіарності. Труднощі в реалізації «Європа регіонів».

Тема 13. Горизонтальний вимір концепції «Європа регіонів».

Горизонтальна (інтенсифікація міжрегіонального співробітництва). – багатосторонні і двосторонні міжрегіональні взаємодії; співробітництво між сусідніми або між віддаленими регіонами. Мотивація міжрегіонального співробітництва. Робоче співтовариство європейських прикордонних регіонів. У 1988 році була створена організація «Чотири мотори для Європи», яка об'єднала розвинені регіони Баден-Вюртемберг, Ломбардія, Каталонія, Рона-Альпи. Мета – обмін досвідом, реалізація спільних проєктів. ІНТЕРРЕГ.

Тема 14. Вертикальний вимір концепції «Європа регіонів».

Вертикальна (трьохрівнева Європа – ЄС-національна держава-регіональна влада). Зусилля регіонів по трансформації національних політичних інститутів, які відповідають за національну політику в області її європейського виміру, з метою посилення впливу регіонів. Безпосередня участь регіонів у процесі прийняття рішень в Євросоюзі (через формальні і неформальні інститути). Комітет регіонів – це дорадчий орган, який забезпечує зв'язок між інститутами Євросоюзу і офіційним Брюсселем. До Комітету регіонів входять представники регіональних і місцевих співтовариств, представники органів місцевого самоврядування, що робить

склад комітету досить гетерогенним.

Модуль 7. Напрями транскордонного співробітництва.

Тема 15. Транскордонна економічна інтеграція.

Підстави для транскордонної економічної співпраці. Спільність природних умов, досвід господарювання як підстави для розгортання економічної співпраці. Діяльність спільних підприємств малого та середнього бізнесу. Вирішення енергетичного питання. Транскордонна інтеграція транспортних послуг. Транскордонне управління ризиками.

Тема 16. Транскордонне співробітництво в соціальній сфері.

Співпраця в галузі освіти та культури. Обмін досвідом, створення мобільних груп. Особливості транскордонної співпраці в освітній та культурній сферах представників споріднених етнічних груп, можливості та політичні ризики даного співробітництва. Співпраця в інформаційній сфері. Транскордонна охорона здоров'я, транспортні служби. Фінансування будівництва закладів охорони здоров'я.

Тема 17. Спільний розвиток транскордонного туризму.

Підстави для розвитку транскордонного туризму. Створення та рекламування спільних об'єктів. Маркетинг туристичних послуг. Переваги розвитку спільних об'єктів – надання місцевим мешканцям робочих місць та розширення можливостей утримання від міграції населення прикордонних регіонів. Боденське озеро як приклад успішного проекту спільного розвитку транскордонного туризму.

Модуль 8. Регіони України у транскордонному співробітництві.

Тема 18. Географія транскордонних регіонів та передумови співробітництва.

Територія та кордони України. Особливості делімітації кордонів з сусідніми державами. Кількість прикордонних регіонів, географічні та економічні особливості прикордонних регіонів України. Етнографічні особливості регіонів. Культурні та соціальні зв'язки транскордонних споріднених груп. Передумови транскордонного співробітництва. Політичні ризики.

Тема 19. Законодавство України з питань транскордонного співробітництва.

Закон України «Про транскордонне співробітництво», ухвалений у червні 2004 р. Ратифікація Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами (1980 р.) і додаткові протоколи до неї, в яких йдеться про право місцевих і регіональних влад здійснювати транскордонне співробітництво. Типові угоди про територіальну співпрацю, укладені місцевими органами влади.

Модуль 9. Практичні аспекти участі українських регіонів у транскордонному співробітництві.

Тема 20. Діяльність єврорегіонів з країнами-членами ЄС. Прикордонні українські регіони у складі декількох єврорегіонів: «Карпатський єврорегіон»

(Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія – створений у 1993 р.), «Буг» (Україна, Польща, Білорусь – 1995 р.), «Нижній Дунай» (Україна, Молдова, Румунія – 1998 р.), «Верхній Прут» (Україна, Молдова, Румунія – 2000 р.). Правове та інституційне оформлення транскордонного співробітництва. Економічна, соціальна, туристично-рекреаційна співпраця.

Тема 21. Єврорегіони з Російською Федерацією та Білоруссю.

Єврорегіони з країнами СНД: «Дніпро» (Україна, Росія, Білорусь – 2003 р.), «Слобожанщина» (Україна, Росія – 2003 р.), «Ярославна» (Україна, Росія – 2007 р.). Єврорегіон «Донбас» (2012 р.). Особливості функціонування євро регіонів, їх відповідність правовій базі ЄС. Політичні ризики внаслідок функціонування єврорегіонів. Стан функціонування єврорегіонів з країнами СНД на сучасному етапі.

Модуль 10. Перспективи участі українських регіонів у транскордонному співробітництві в ЄС у контексті євроінтеграційного курсу України.

Тема 22. Європейський вектор зовнішньої політики України.

Сутність зовнішньої політики держави. Розмежування понять «зовнішня політика» і «міжнародна політика». Зміст поняття «національні інтереси», класифікація національних інтересів. Визначення національних інтересів і цілей зовнішньої політики України у вітчизняному законодавстві. Повноваження Президента України і Верховної Ради України у формуванні зовнішньої політики України. Рада національної безпеки і оборони як суб'єкт зовнішньої політики України. Нормативне і інституційне забезпечення співробітництва України й ЄС. Характеристика Копенгагенських критеріїв. Заходи по виконанню Угоди про асоціацію з ЄС.

Тема 23. Політичні ризики транскордонного співробітництва.

Зміст поняття «політичний ризик» у вітчизняній і зарубіжній політичній науках. Психологічне обґрунтування рівня ризику в групових рішеннях. Конкретні прояви ризику в політичній сфері. Види ризиків: легально-урядові і екстралегальні; непередбачувані; передбачувані, але не визначені; передбачувані. Характеристика факторів, що впливають на вірогідність настання політичного ризику – внутрішні і зовнішні; економічні і політичні. Джерела ризику. Політичні ризики транскордонного співробітництва.

Тема 24. Перспективи транскордонного співробітництва України з країнами ЄС.

Цільова спрямованість єврорегіонів, у роботі яких можуть брати участь українські регіони: зниження соціально-економічних диспропорцій між Євросоюзом і Україною, виконання функцій посередників в економічних відносинах між Євросоюзом і Україною з одержанням у зв'язку із цим певних економічних преференцій, а також використання прикордонного статусу для оздоровлення й розвитку економіки прикордонних регіонів. Основний стимул розвитку єврорегіонів за участю України – можливість реалізації програм розвитку за підтримки європейських джерел фінансування.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усьо го	у тому числі		
		л.	прак т.	сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Сутність транскордонного співробітництва				
Тема 1. Транскордонне співробітництво як форма міжнародної співпраці	9	2	-	7
Тема 2. Види транскордонного співробітництва	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 1	17	4	-	13
Змістовий модуль 2. Регіон як суб'єкт транскордонного співробітництва				
Тема 3. Регіони як суб'єкти транскордонного співробітництва	9	2	-	7
Тема 4. Єврорегіон як соціально-політична система	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	17	4	-	13
Змістовий модуль 3. Історія транскордонного співробітництва в Європі				
Тема 5. Передумови виникнення та історія транскордонного співробітництва в Європі	9	2	-	7
Тема 6. Рада Європи та транскордонне співробітництво	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 3	17	4	-	13
Змістовий модуль 4. Правові основи транскордонного співробітництва				
Тема 7. Норми права Європейського Союзу щодо транскордонного співробітництва	9	2	-	7
Тема 8. Національне законодавство щодо транскордонного співробітництва	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 4	17	4	-	13

Змістовий модуль 5. Нормативно-правова документація та механізм функціонування єврорегіонів				
Тема 9. Типова угода та типовий статут об'єднання єврорегіонального співробітництва	6	2	-	4
Тема 10. Інституційне забезпечення функціонування єврорегіонів	7	2	-	5
Тема 11. Досвід Європейського об'єднання територіального співробітництва з обмеженою відповідальністю ТИСА	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 5	19	6	-	13
Змістовий модуль 6. Види транскордонного співробітництва в ЄС в рамках реалізації концепції «Європа регіонів»				
Тема 12. Сутність концепції «Європи регіонів»	7	2	-	5
Тема 13. Горизонтальний вимір концепції «Європа регіонів»	7	2	-	5
Тема 14. Вертикальний вимір концепції «Європа регіонів»	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 5	20	6	-	14
Змістовий модуль 7. Напрями транскордонного співробітництва.				
Тема 15. Транскордонна економічна інтеграція.	7	2	-	5
Тема 16. Транскордонне співробітництво в соціальній сфері.	7	2	-	5
Тема 17. Спільний розвиток транскордонного туризму.	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 7	20	6	-	14
Змістовий модуль 8. Регіони України у транскордонному співробітництві.				
Тема 18. Географія транскордонних регіонів та передумови співробітництва.	9	2	-	7
Тема 19. Законодавство України з питань транскордонного співробітництва	8	2	-	6

Разом за змістовим модулем 8	17	4	-	13
Змістовий модуль 9. Практичні аспекти участі українських регіонів у транскордонному співробітництві				
Тема 20. Діяльність єврорегіонів з країнами-членами ЄС.	9	2	-	7
Тема 21. Єврорегіони з Російською Федерацією та Білоруссю.	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 9	17	4	-	13
Змістовий модуль 10. Перспективи участі українських регіонів у транскордонному співробітництві в ЄС у контексті євроінтеграційного курсу України				
Тема 22. Європейський вектор зовнішньої політики України.	7	2	-	5
Тема 23. Політичні ризики транскордонного співробітництва.	7	2	-	5
Тема 24. Перспективи транскордонного співробітництва України з країнами ЄС.	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 10	20	6	-	14
Усього годин	120	48	-	132

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Сутність транскордонного співробітництва		
1	Транскордонне співробітництво як форма міжнародної співпраці	2
2	Види транскордонного співробітництва	2
	Разом за змістовим модулем 1	4
Змістовий модуль 2. Регіон як суб'єкт транскордонного співробітництва		
3	Регіони як суб'єкти транскордонного співробітництва	2
4	Єврорегіон як соціально-політична система	2
	Разом за змістовим модулем 2	4
Змістовий модуль 3. Історія транскордонного співробітництва в Європі		
5	Передумови виникнення та історія транскордонного співробітництва в Європі	2

6	Рада Європи та транскордонне співробітництво	2
	Разом за змістовим модулем 3	4
Змістовий модуль 4. Правові основи транскордонного співробітництва		
7	Норми права Європейського Союзу щодо транскордонного співробітництва	2
8	Національне законодавство щодо транскордонного співробітництва	2
	Разом за змістовим модулем 4	4
Змістовий модуль 5. Нормативно-правова документація та механізм функціонування євро регіонів		
9	Типова угода та типовий статут об'єднання євро регіонального співробітництва	2
10	Інституційне забезпечення функціонування євро регіонів	2
11	Досвід Європейського об'єднання територіального співробітництва з обмеженою відповідальністю ТИСА	2
	Разом за змістовим модулем 5	6
Змістовий модуль 6. Види транскордонного співробітництва в ЄС в рамках реалізації концепції «Європа регіонів»		
12	Сутність концепції «Європа регіонів»	2
13	Горизонтальний вимір концепції «Європа регіонів»	2
14	Вертикальний вимір концепції «Європа регіонів»	2
	Разом за змістовим модулем 6	6
Змістовий модуль 7. Напрями транскордонного співробітництва		
15	Транскордонна економічна інтеграція	2
16	Транскордонне співробітництво в соціальній сфері	2
17	Спільний розвиток транскордонного туризму	2
	Разом за змістовим модулем 7	6
Змістовий модуль 8. Регіони України у транскордонному співробітництві		
18	Географія транскордонних регіонів та передумови співробітництва	2
19	Законодавство України з питань транскордонного співробітництва	2
	Разом за змістовим модулем 8	6
Змістовий модуль 9. Практичні аспекти участі українських регіонів у транскордонному співробітництві		
20	Діяльність євро регіонів з країнами-членами ЄС	2

21	Єврорегіони з Російською Федерацією та Білоруссю	2
	Разом за змістовим модулем 9	4
Змістовий модуль 10. Перспективи участі українських регіонів у транскордонному співробітництві в ЄС у контексті євроінтеграційного курсу України		
22	Європейський вектор зовнішньої політики України	2
23	Політичні ризики транскордонного співробітництва	2
24	Перспективи транскордонного співробітництва України з країнами ЄС	2
	Разом за змістовим модулем 10	6
Усього годин		48

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Сутність транскордонного співробітництва		
1	Транскордонне співробітництво як форма міжнародної співпраці	7
2	Види транскордонного співробітництва	6
	Разом за змістовим модулем 1	13
Змістовий модуль 2. Регіон як суб'єкт транскордонного співробітництва		
3	Регіони як суб'єкти транскордонного співробітництва	7
4	Єврорегіон як соціально-політична система	6
	Разом за змістовим модулем 2	13
Змістовий модуль 3. Історія транскордонного співробітництва в Європі		
5	Передумови виникнення та історія транскордонного співробітництва в Європі	7
6	Рада Європи та транскордонне співробітництво	6
	Разом за змістовим модулем 3	13
Змістовий модуль 4. Правові основи транскордонного співробітництва		
7	Норми права Європейського Союзу щодо транскордонного співробітництва	7
8	Національне законодавство щодо транскордонного співробітництва	6

	Разом за змістовим модулем 4	13
Змістовий модуль 5. Нормативно-правова документація та механізм функціонування єврорегіонів		
9	Типова угода та типовий статут об'єднання єврорегіонального співробітництва	4
10	Інституційне забезпечення функціонування єврорегіонів	5
11	Досвід Європейського об'єднання територіального співробітництва з обмеженою відповідальністю ТИСА	4
	Разом за змістовим модулем 5	13
Змістовий модуль 6. Види транскордонного співробітництва в ЄС в рамках реалізації концепції «Європа регіонів»		
12	Сутність концепції «Європи регіонів»	5
13	Горизонтальний вимір концепції «Європа регіонів»	5
14	Вертикальний вимір концепції «Європа регіонів»	4
	Разом за змістовим модулем 6	14
Змістовий модуль 7. Напрями транскордонного співробітництва		
15	Транскордонна економічна інтеграція	5
16	Транскордонне співробітництво в соціальній сфері	5
17	Спільний розвиток транскордонного туризму	4
	Разом за змістовим модулем 7	14
Змістовий модуль 8. Регіони України у транскордонному співробітництві		
18	Географія транскордонних регіонів та передумови співробітництва	7
19	Законодавство України з питань транскордонного співробітництва	6
	Разом за змістовим модулем 8	13
Змістовий модуль 9. Практичні аспекти участі українських регіонів у транскордонному співробітництві		
20	Діяльність єврорегіонів з країнами-членами ЄС	7
21	Єврорегіони з Російською Федерацією та Білоруссю	6
	Разом за змістовим модулем 9	13
Змістовий модуль 10. Перспективи участі українських регіонів у транскордонному співробітництві в ЄС у контексті євроінтеграційного курсу України		
22	Європейський вектор зовнішньої політики України	5
23	Політичні ризики транскордонного співробітництва	4
24	Перспективи транскордонного співробітництва України	4

	з країнами ЄС	
	Разом за змістовим модулем 10	13
Усього годин		132

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
ПОТОЧНИЙ		
1	<i>Есе.</i> Актуальність транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграційних процесів.	4
	<i>Тест.</i> Види транскордонного співробітництва.	4
2	<i>Есе.</i> Причини перетворення регіону на повноправного учасника світової політики.	4
	<i>Тест.</i> Єврорегіон як соціально-політична система.	3
3	<i>Есе.</i> Передумови виникнення транскордонного співробітництва в Європі	4
4	<i>Тест.</i> Норми права Європейського Союзу щодо транскордонного співробітництва	3
	<i>Есе.</i> Порівняльний аналіз участі регіонів унітарних та федеративних держав у транскордонному співробітництві	4
5	<i>Тест.</i> Нормативне та інституційне забезпечення діяльності єврорегіонів	4
6	<i>Тест.</i> Горизонтальний вимір концепції «Європа регіонів»	3
	<i>Тест.</i> Вертикальний вимір концепції «Європа регіонів»	3
7	<i>Есе.</i> Порівняльний аналіз ефективності транскордонної співпраці у різних сферах	4
	<i>Тест.</i> Напрями транскордонного співробітництва	3
8	<i>Тест.</i> Законодавство України з питань транскордонного співробітництва	4
9	<i>Тест.</i> Діяльність єврорегіонів з країнами-членами ЄС	3
	<i>Тест.</i> Єврорегіони з Російською Федерацією та Білоруссю	3
10	<i>Есе.</i> Визначте ризики транскордонного співробітництва.	4
	<i>Есе.</i> Розкрийте перспективи співробітництва України з країнами ЄС	3

	<i>Разом:</i>	60
ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік, у т.ч.	40
	<i>Відповідь</i> на питання	20
	<i>Презентація</i> проекту єврорегіону	20
	<i>Разом:</i>	40
	<i>Усього</i>	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Cohesion in the European Union. Regional Policy and Cohesion. European Union. Cohesion Report. Fact Sheet, 1999.
2. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council on a European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1082&from=EN>
3. Treaty Establishing the European Community / Basic Community Laws. - Oxford: Oxford University Press, 1999.- P.p.3-96.

4. Балацька О. Сецесіонізм як фактор політичного насилля: сучасні тенденції *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2017. Випуск 12. С. 157–163.
5. Береза А. В. Регіоналізм та регіоналізація : проблема теорії і практики. *Трибуна*. 2006. № 11–12. С. 29–31.
6. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування і державне управління: конституційно-правові основи співвідношення і взаємодії. Київ : Парламентське видавництво, 2007. 576 с.
7. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика : хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / укл. Кононов І. Ф. Луганськ : Альма матер, 2002. 664 с.
8. Горло Н. В. Вплив регіоналізму на державний суверенітет. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 44. С. 171-178. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/44_2022/21.pdf. (Index Copernicus).
9. Горло Н. В. Транскордонне співробітництво як форма взаємовідносин між спорідненими групами: можливості і ризики. *Ідентичності та політичні інститути: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції* / за заг. ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 25-28.
10. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : моногр. / за ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 768 с.
11. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18.05.1992 р., ратифіковано Постановою Верховної Ради України № 2611- XII від 17.09.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172
12. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією від 02.06.1997 р., ратифіковано Законом України № 474/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003
13. Договір про добросусідство, дружбу і співробітництво між Україною та Республікою Молдова від 23.10.1992 р., ратифіковано Законом України № 459/96-ВР від 01.11.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_161
14. Дунська А., Жалдак Г. Транскордонне співробітництво: сутність та перспективи розвитку. *Підприємництво та інновації*. 2019. Вип. 7. С. 56-64. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/7.9>
15. Закарпатська обласна рада, 2 сесія I засідання, 22.12.2015 р. URL: <https://zakarpat-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/rishennya-rady/viisklykannya/2-sesiya-i-zasidannya-22-12-2015/>.
16. Закон України № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 18.09.2020)
17. Зварич І. Т. Етнополітика в Україні: регіональний контекст. Київ : Дельта, 2009. 320 с.

18. Зуєва В. О. Політична регіоналістика: теоретико-методологічний аналіз. *Нова парадигма* : Альманах наукових праць. Запоріжжя, 2002. Вип. 25. С. 112–121.
19. Іванов Д. В. Проблеми розвитку євро регіонів в Україні. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Державне управління.* 2012. Т. 208, Вип. 196. С. 50–53. с. 51.
20. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи: доповідна записка/ ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 16 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20170401.pdf>.
21. Калитчак Р. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. Київ : Знання, 2007. 303 с.
22. Кармазіна М., Бевз Т., Ротар Н. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 248 с.
23. Кириченко В. Політико-правова система України : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
24. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне управління і місцеве самоврядування : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 304 с.
25. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
26. Кримський соціум: лінії поділу та перспективи консолідації. *Національна безпека і оборона.* 2009. № 5. С. 3–9.
27. Круглашов А. Від «Європи націй» до «Європи регіонів» *Політика і час.* 2003. № 10. С. 69–78.
28. Круш П. В., Кожемяченко О. О. Регіональне управління : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
29. Кучеренко Т. В. Регіональна політика в Україні в контексті європейської інтеграції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Питання політології.* 2003. № 592. С. 282–291.
30. Мадіссон В., Шахов В. Сучасна українська геополітика : навч. посіб. Київ : Либідь, 2003. 176 с.
31. Макаров Г. В., Держалюк О. М., Каплан Ю. Б. Напрями реформування системи територіальної організації влади в Україні. *Україна: політичні стратегії модернізації:* зб. науково-аналітичних доп. / за ред. М. М. Розумного (заг. ред.), О. А. Корнієвського, В. М. Яблонського, С. О. Янішевського. Київ : НІСД, 2011. С. 243–282.
32. Мельник В., Скочиляс Л. Політична регіоналістика: предметне поле і теоретико-методологічні основи. *Вісник Львівського університету.* Серія : філософські науки. 2002. Вип. 4. С. 131–136. URL: http://franko.lviv.ua/faculty/Phil/Visnyk4/Politologija/Melnyk_Skochyl.

33. Михальченко М. Українська регіональна цивілізація. *Політичний менеджмент*. 2003. № 1. С. 19-29.
34. Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст : моногр. Київ : ІШЕНД, 2008. 405 с.
35. Панченко Т. В. Політична регіоналістика : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 188 с.
36. Панченко Т. В. Регіональна структура країн Європи: спроба типологізації. *Політичний менеджмент*. 2011. № 3. С. 157–169.
37. Перегуда Є. Актуальні проблеми структуризації регіонального політикуму. *Наукові записки*. 2009. Вип. 44. С. 101–108.
38. Поліщук К. Державна регіональна політика : європейський досвід. *Людина і політика*. 2002. № 1. С. 132–142.
39. Потенціальні загрози регіонального сепаратизму в Україні. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1478/> (дата звернення: 25.10.2020)
40. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
41. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 554. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF>
42. Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проєктів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2005 р. № 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/339-2005-%D0%B>
43. Про затвердження Порядку повідомлення та забезпечення функціонування Реєстру угод про транскордонне співробітництво: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 18.11.2019 р. № 270. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-20>.
44. Про затвердження Регіональної програми з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2018–2020 роки: Рішення Львівської обласної ради від 27.11.2017 р. № 882-ПР. URL: <https://archive.lvivoblrada.gov.ua/news.php?news/2684/group/>
45. Про затвердження Типового статуту об'єднання євро регіонального співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2019 р. № 1127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2019-%D0%BF>
46. Про затвердження Типової угоди про утворення об'єднання євро регіонального співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2019 р. № 1126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2019-%D0%BF>.

47. Про затвердження Типової форми угоди про транскордонне співробітництво: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24.06.2019 р. № 140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0784-19>
48. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
49. Про обласну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки: Розпорядження Рівненської обласної державної адміністрації від 07.12.2016 р. № 751. URL: <https://ror.gov.ua/rishennya-oblasnoyi-radi-7-sklikannya/487-pro-oblasnu-programu-rozvitkutranskordonnogo-spivrobitn>.
50. Про Регіональну програму розвитку міжнародного і транскордонного співробітництва на 2018–2020 роки: Рішення Волинської обласної ради від 31.05.2018 р. №20/8. URL: <http://volynrada.gov.ua/session/20/8-0>.
51. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 р. № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
52. Програма транскордонного співробітництва Басейн Чорного моря. URL: <https://blackseacbc.net/>
53. Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 рр. URL: <https://www.pbu2020.eu/ua>. 36 Програма транскордонного співробітництва «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014- 2020». URL: <https://huskroua-cbc.eu/>.
54. Програма транскордонного співробітництва Румунія-Україна / Програма транскордонного співробітництва Румунія - Республіка Молдова. URL: <http://www.ro-ua-md.net/uk/>.
55. Регіональна політика та механізми її реалізації / за ред. М. І. Долішнього. Київ : Наук. думка, 2003. 503 с.
56. Регіони України : проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
57. Реєстр міжрегіональних угод про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/mizhregionalne-ta-transkordonne-spivrobitnistv/reyestrmizhregionalnih-ugod-pro-torgoveln-ekonomichne-naukovo-tehniche-i-kulturnespivotniststvo/>.
58. Римаренко С. Регіоналізм та регіоналізація : питання типології. *Наукові записки Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. Київ : ІПЕНД, 2008. Вип. 40. С. 44–49.
59. Стегній О.Г. Регіональний чинник розвитку політичної культури населення України. *Соціологія : теорія, методи, маркетинг*. 2005. № 3. С. 94–122.
60. Татаренко Т. Регіональний фактор у політичному житті України : моногр. Луганськ : Вид. СНУ ім. В. Даля, 2005. 416 с.

61. Татаренко Т.М. Регіоналізм і його інтеграційний потенціал. *Нова парадигма* : Альманах наукових праць. Запоріжжя, 2002. Вип. 25. С. 73–80.
62. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика : географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
63. Транскордонне співробітництво : навч. посіб. / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. Київ : Крамар, 2011. 259 с.
64. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. Київ, 2020. 152 с.
65. Транскордонне співробітництво України: стан, проблеми, перспективи: монографія / за заг.ред. І. В. Артьомова. Ужгород : МПП «Гражда», 2012. 520 с.
66. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку : аналіт. доп. / Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І. Київ : НІСД, 2021. 47 с.
67. Тригуб П. М., Богданова Т. Є. Країнознавство : метод. посіб. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. Вип. 65. 188 с.
68. Цукан О. М. Генеза поняття «транскордонне співробітництво» в європейському праві. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 4 (25), т. 1. С. 41-45.
69. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник. Київ : ЛАТ і К, 2015. 478 с.
70. Шарий В. І. Глобалізація та регіоналізація місцевого розвитку як основні суперечливі фактори впливу на місцеве самоврядування. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journal/dutp/2011_1/txts/Shariy.pdf.
71. Явір В. А. Основні прояви сепаратизму в сучасній Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 64. С. 391–398.
72. Яцунська О. О. Місцеве самоврядування : світовий досвід та Україна : навч.-метод. посіб. Миколаїв ; Одеса : ТОВ Від, 2003. 150 с.